

Bijlage 3.
Quick Scan Flora en Fauna Structuurplan Deest Zuid

Gemeente Druten
Quick-scan Flora en Fauna Structuurplan Deest-Zuid

BRO
Ruimte | om in te leven

Rapportnummer: 213x00126.041197_1 quick scan

Datum: 31 januari 2008

Contactpersoon
opdrachtgever: Dhr. J. van Beek

Projectteam BRO: Harmen Venema, Luuk Vranken, Wim de Ruiter

Trefwoorden: Gebiedsbescherming, Soortenbescherming, natuuronderzoek

Beknopte inhoud: Er is een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de gebiedsbescherming en soortbescherming in het plangebied Deest-zuid in de gemeente Druten.

BRO Boxtel
Postbus 4
5280 AA Boxtel
Bosscheweg 107
Boxtel
T +31 (0)411 85 04 00
F +31 (0)411 85 04 01
E info@bro.nl

Inhoudsopgave

pagina

1. INLEIDING	3
1.1 Aanleiding van het onderzoek	3
1.2 Ligging en omschrijving van het plangebied	3
1.3 Opbouw van het rapport	3
2. METHODE	5
2.1 Bronnenonderzoek	5
2.2 Veldonderzoek	5
3. RESULTATEN	7
3.1 De ruimtelijke ingreep	7
3.2 Gebiedsbescherming	7
3.3 Beschermde soorten	8
3.3.1 Vaatplanten	8
3.3.2 Zoogdieren	9
3.3.3 Vogels	9
3.3.4 Amfibieën en vissen	11
3.3.5 Reptielen	11
3.3.6 Ongewervelde dieren	12
3.3.7 Toetsing effecten op (streng) beschermde soorten	12
4. CONCLUSIE	15

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding van het onderzoek

De gemeente Druten heeft een Dorpsontwikkelingsvisie op laten stellen door BRO omdat in de dorpskern Deest enkele ruimtelijke initiatieven liggen. Eén van die initiatieven is de ontwikkeling in Deest-zuid. Dit is de belangrijkste en grootste ontwikkellocatie voor Deest. Het gaat om uitbreiding van woningbouw, ontzanding en een nieuwe ontsluitingsweg.

Voor de ontwikkelingen in Deest-Zuid is een structuurplan in de maak. Om de haalbaarheid van de voorgestane ontwikkelingen aan te kunnen tonen is door middel van een quick scan onderzocht wat de effecten zijn van de ontwikkelingen op de aanwezige natuurwaarden. In dit rapport wordt hiervan verslag gedaan.

1.2 Ligging en omschrijving van het plangebied

Deest is een plaats in de gemeente Druten in de provincie Gelderland. Het ligt tussen Druten en Beuningen direct ten zuiden van de Waal. Het plangebied ligt ten zuidoosten van de kern Deest, tussen de Van Heemstraweg, Grotestraat, Jan van Weliestraat, een bestaande zandwinningplas en een zandpad.

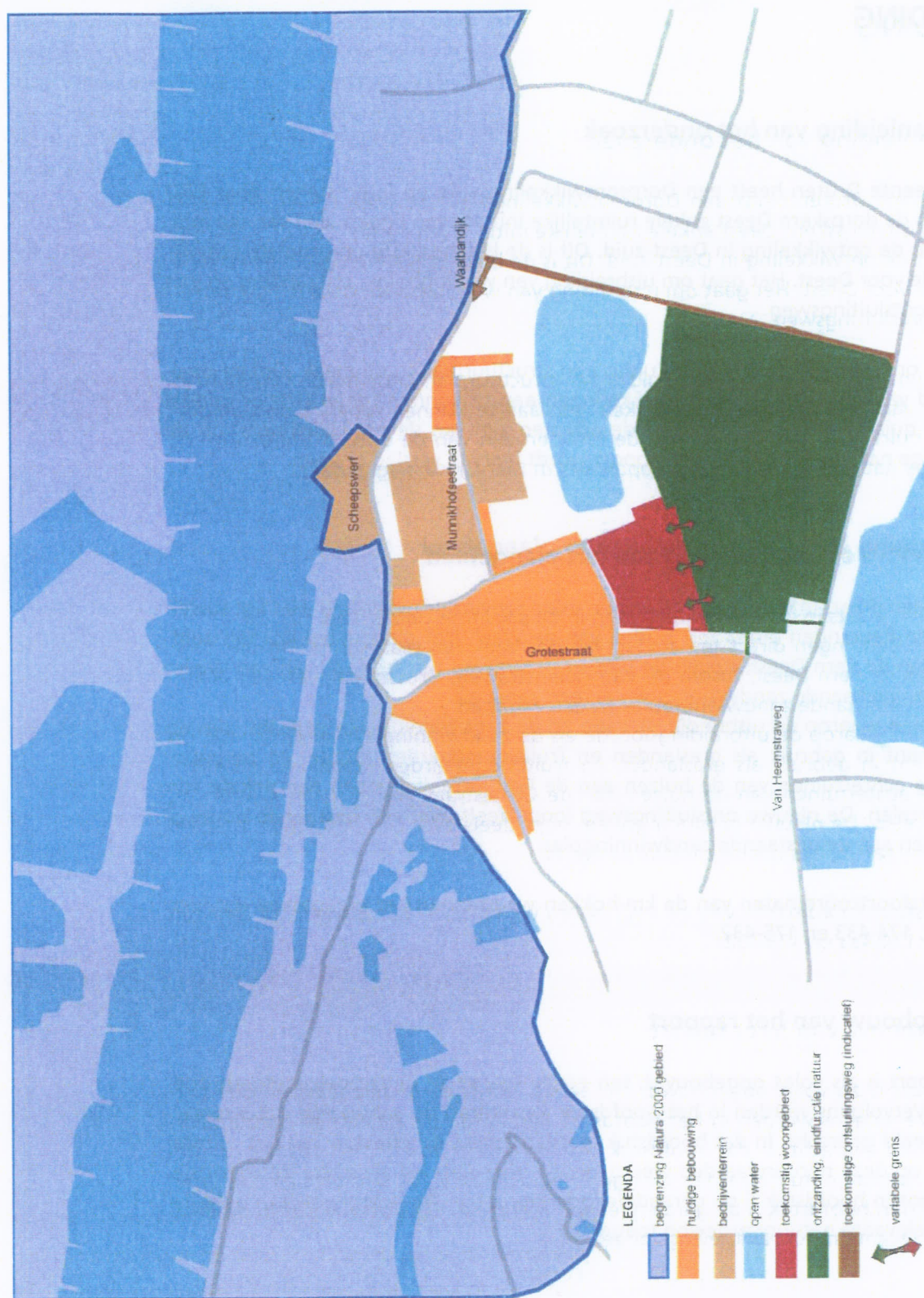
De percelen waarop de uitbreidingslocatie en de zandwinning zijn gedacht, zijn op dit moment in gebruik als graslanden en fruitboomgaarden (appel- en perenbomen). De achtertuinen van de huizen aan de Grotestraat grenzen aan enkele van deze percelen. De nieuwe ontsluitingsweg loopt deels over een bestaande houtwal van wilgen aan de bestaande zandwinningplas.

De Amersfoortcoördinaten van de km-hokken waarbinnen het plangebied ligt, zijn 174-432¹, 174-433 en 175-432.

1.3 Opbouw van het rapport

Het rapport is als volgt opgebouwd: ten eerste wordt de onderzoeksmethode toegelicht. Vervolgens worden in het hoofdstuk Resultaten de aanwezige natuurwaarden in beeld gebracht. In dat hoofdstuk worden tevens de effecten van het ruimtelijk plan op deze natuurwaarden weergegeven. Hieruit volgt tenslotte de conclusie. Vervolgens in hoofdstuk 5 de geraadpleegde literatuur. Tenslotte wordt in de bijlagen de relevante natuurwetgeving toegelicht.

¹ De getallen staan voor de x- resp. de y-coördinaat van de locatie.

Figuur 1. Ligging van het plangebied.

2. METHODE

In dit hoofdstuk wordt de methode van het bronnenonderzoek en het veldonderzoek uiteengezet.

2.1 Bronnenonderzoek

Uit de gebiedendocumenten van Natura 2000 is afgeleid of het plangebied in de buurt van Habitat- of Vogelrichtlijngebieden ligt. In de provinciale uitwerking van de Ecologische Hoofdstructuur is bekeken of het plangebied binnen de EHS valt. Natuurloket is geraadpleegd (www.natuurloket.nl). Natuurloket geeft per km² weer welke soortgroepen daar voorkomen en of daarbij wettelijk beschermde soorten en/of soorten van de Rode Lijst voorkomen.

Uit de bodemkaart van Nederland is informatie gewonnen over de bodemsamenstelling van het gebied. Op basis daarvan is mede afgeleid voor welke beschermde plantensoorten het gebied geschikt is. De Atlas van de Nederlandse zoogdieren is geraadpleegd voor informatie over de verspreiding van alle inheemse zoogdieren (Broekhuizen *et al.* 1992). Het boek Vleermuizen in het landschap (Kapteyn, 1995) is gebruikt voor informatie van vleermuizen. Voor informatie over de verspreiding en leefmilieus van reptielen, amfibieën en vissen, is de site van RAVON geraadpleegd. De websites van SOVON en de Vogelbescherming zijn gebruikt voor soortinformatie en verspreiding van vogels.

2.2 Veldonderzoek

Op dinsdag 24 juli 2007 is het plangebied bezocht. Het doel van dit terreinbezoek was een beeld te krijgen van de gebiedskenmerken zoals grondgebruik en ecotopen. Tevens zijn mogelijke sporen van dieren, de aanwezige vegetatie en de ecologische samenhang met de omgeving onderzocht. Het verkennende terreinbezoek had tevens tot doel na te gaan of aanvullend veldonderzoek noodzakelijk is in de daarvoor geldende inventarisatieperioden.

3. RESULTATEN

Hierna volgen de resultaten van het bronnen- en veldonderzoek. Er is een inventarisatie gemaakt van de aanwezige beschermde natuurwaarden in en rond het plangebied.

3.1 De ruimtelijke ingreep

De ingreep zal bestaan uit een ontzanding van ongeveer 33 hectare en het uitbreiden van de kern met maximaal 200 woningen. Daarnaast wordt er aan de oostkant van het plangebied een weg aangelegd ter ontsluiting van het bedrijventerrein en de woningen rond de Munnikhofsestraat en de scheepswerf aan de Waal (zie figuur 1).

3.2 Gebiedsbescherming

Uit de Gebiedendocumenten van Natura 2000 blijkt dat het plangebied in de directe nabijheid van een Natura 2000-gebied ligt, namelijk Uiterwaarden Waal. Dit is een Vogelrichtlijngebied (tevens ganzengebied) en betreft het winterbed van de Waal met de uiterwaarden. Om de effecten op dit beschermde natuurgebied te onderzoeken is een Voortoets nodig in het kader van de Natuurbeschermingswet. Deze Voortoets is beschreven in een separate rapportage².

Uit het Streekplan van de provincie Gelderland kan geconcludeerd worden dat het plangebied niet binnen de begrensde Ecologische Hoofdstructuur (EHS) ligt. Deze begrenzing start pas bij het uiterwaardengebied rondom de Waal.

De Boswet is van toepassing op de laanbomen en houtwallen langs de Vriezeweg en de bomen aan de oostkant van de bestaande plas waarlangs de nieuwe weg gepland is. Met uitzondering van Italiaanse populier, Linde, Paardenkastanje of Treurwilg, moet er voor alle laanbomen en bomen uit houtwallen die gekapt worden gecompenseerd worden. Zie voor een samenvatting van deze wetgeving en de compensatierichtlijn de bijlage "Natuurwetgeving".

Conclusie: Wegens de Boswet moeten bomen uit bestaande houtwallen en lanen in het gebied die worden gekapt, gecompenseerd worden. Overleg met de provincie Gelderland over het provinciaal beleid ten aanzien van de Boswet is aan te bevelen.

² BRO, 13-09-2007, Voortoets Natura 2000 Deest Zuid, rapportnummer 213x00126.041197_1 natura 2000

3.3 Beschermde soorten

Ten aanzien van de soortenbescherming vormen de globale verspreidingsgegevens van Natuurloket alleen een indicatie, omdat de gegevens verstrekt worden op km²-schaal. De onderzoekslocatie ligt in de km-hokken 174-432³, 174-433 en een klein stukje in 175-432. Het grootste gedeelte van het plangebied ligt in km-hok 174-432, een klein stukje in 175-432. Alleen de uitbreidingslocatie voor woningen ligt in km-hok 174-433. Bovendien liggen het Uivermeer en de uiterwaarden van de Waal ook in de km-hokken. De meeste waarnemingen van Natuurloket zullen in deze twee gebieden gedaan zijn.

Tabel 1: Het aantal wettelijk beschermde soorten volgens de Flora- en faunawet van beschermingsniveau 1 (FF1) en beschermingsniveau 2 of 3 (FF23) per soortgroep, het aantal beschermde soorten volgens de Habitatrichtlijn (HR) en Vogelrichtlijn (VR) per soortgroep, het aantal Rode-lijstsoorten per soortgroep (RL) en de mate van volledigheid van de beschikbare gegevens per soortgroep binnen de onderzochte km-hokken. Niet onderzochte soortgroepen zijn niet meegenomen.

Voor km-hok 174-432:

Soortgroep	FF1	FF23	HR / VR	RL	Volledigheid
Vaatplanten					matig
Watervogels		31	22		redelijk
Amfibieën	1				slecht
Vissen		1			redelijk

Voor km-hok 174-433:

Soortgroep	FF1	FF23	HR / VR	RL	Volledigheid
Vaatplanten	1	1		1	goed
Zoogdieren		1			slecht
Broedvogels		60	1	10	goed
Watervogels		59	1		goed
Amfibieën	2	2	2	1	matig

Voor km-hok 175-432:

Soortgroep	FF1	FF23	HR / VR	RL	Volledigheid
Vaatplanten					slecht
Watervogels		31	22		redelijk

3.3.1 Vaatplanten

Volgens de opgave van Natuurloket zijn vaatplanten in het km-hok 174-433 goed onderzocht en zijn er twee beschermde plantensoorten aangetroffen. Eén soort van niveau 1 en één soort van niveau 2. Omdat het plangebied dat in dit km-hok ligt alleen fruitboomgaarden bevat, kan er met zekerheid vanuit gegaan worden, dat de

³ De getallen staan voor de x- resp. de y-coördinaat van de locatie.

gevonden beschermde plantensoorten niet in het plangebied aangetroffen zijn, maar rondom de plas of in de uiterwaarden van de Waal. Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied namelijk geen beschermde plantensoorten waargenomen. De aangetroffen soorten betreffen algemene soorten zoals Scherpe zegge, Rietgras, Kruipende boterbloem en Veenwortel.

Conclusie: Het ruimtelijk plan wordt niet belemmerd door beschermde vaatplanten.

3.3.2 Zoogdieren

Volgens Natuurloket zijn zoogdieren in de km-hokken van het plangebied niet of slecht onderzocht. Volgens beleidsinformatie van de provincie Gelderland behoort dit gedeelte van Gelderland niet tot het leefgebied van de Das.

Tijdens het veldbezoek zijn sporen van Konijn aangetroffen. Andere algemene soorten die in het plangebied te verwachten zijn, zijn Egel, Mol, Huisspitsmuis, Veldmuis en Haas. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Wel geldt voor deze soorten de zorgplicht (voor uitleg, zie bijlage).

In agrarische en bebouwde gebieden komen vleermuissoorten voor. Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten vallen onder de Habitatrichtlijn en zijn als zodanig wettelijk beschermd volgens het strengste beschermingsniveau. Er zijn soorten die gebouwen verkiezen voor hun verblijfplaatsen en kolonies. Andere soorten gebruiken daar ook holtes in bomen voor. Het plangebied zou een leefgebied voor vleermuizen kunnen zijn. Tijdens het veldbezoek zijn geen holle bomen aangetroffen in het plangebied zelf, maar hun aanwezigheid is niet uit te sluiten.

Vooraf de twee grote wateroppervlakten met hun bosschages lenen zich goed om te foerageren. Lijnvormige groenelementen, zoals de Vriezeweg met laanbeplanting, dienen als vliegroutes tussen leef- en foerageergebieden. Omdat het een groot plangebied betreft en het plan zich nog in een vroeg stadium bevindt, is het aan te raden een aanvullend onderzoek uit te voeren naar het voorkomen van vleermuizen in het plangebied. Vooral aan de rand van de kern van Deest, langs bosranden en rondom de Vriezeweg, omdat deze wellicht gebruikt wordt als vliegroute.

Conclusie: Het ruimtelijk plan wordt mogelijk belemmerd door beschermde zoogdieren. Er is een aanvullend onderzoek noodzakelijk naar het voorkomen van vleermuizen in het plangebied.

3.3.3 Vogels

Volgens het Natuurloket zijn broedvogels in km-hok 174-433 goed en in de andere km-hokken niet onderzocht. Watervogels zijn redelijk tot goed onderzocht. De meeste waarnemingen komen uit de uiterwaarden van de Waal. Dit is een beschermd vogelrichtlijngebied, tevens ganzengebied. Broedvogels die hier waarge-

nomen zijn, zijn Porseleinhoen, Kwartelkoning en Zwarte stern. Andere soorten die zijn waargenomen zijn o.a. Fuut, Aalscholver, Grutto, Wulp en Kuifeend. In het plangebied zelf zijn tijdens het veldonderzoek geen broedvogels waargenomen. Het plangebied is wel geschikt voor verschillende soorten broed- en watervogels. Er zijn voornamelijk algemene soorten te verwachten, zoals Ekster, Vlaamse gaai, Kauw, Kramsvogel, Spreeuw, Kokmeeuw en Meerkoet.

Vogels met vaste verblijfplaatsen en Rode-lijstsoorten

Naast deze algemene soorten is er ook een aantal soorten te verwachten die bijzondere eisen stellen aan hun leefomgeving, die zeldzaam zijn of die vaste verblijfplaatsen hebben. Het gaat om roofvogels, uilen en vogels van de Rode lijst. Voor de vogelsoorten zonder vaste verblijfplaats geldt, ook als ze zeldzaam zijn, dat er in de directe omgeving voldoende geschikt leefgebied aanwezig is in de vorm van plassen, boomgaarden, weilanden, tuinen e.d. Als de werkzaamheden starten hebben deze soorten voldoende gelegenheid om zich te verplaatsen naar een ander leefgebied. Voor een aantal soorten geldt bovendien dat er na afloop van de werkzaamheden weer een nieuw geschikt leefgebied ontstaat in de vorm natuur bij de zandwinplas en tuinen rond de huizen.

Voor vogels met vaste verblijfplaatsen geldt dat moet worden aangetoond dat hun leefgebied in stand blijft tijdens en na de werkzaamheden. Op basis van het verkennende veldbezoek kon niet worden uitgesloten dat er zich soorten met vaste verblijfplaatsen bevinden in het plangebied. Door de geplande werkzaamheden verdwijnt een aantal potentiële vaste verblijfplaatsen van vogels in of op bomen en gebouwen. Er dient daarom te worden onderzocht of er vogels met vaste verblijfplaatsen voorkomen in het plangebied. Het gaat om de soorten Groene specht, Boomvalk, Torenvalk, Kerkuil en Steenuil.

Broedende vogels

Verstoring van broedende vogels is verboden volgens de Flora- en faunawet. Voor aanvang van de werkzaamheden dient het plangebied gecontroleerd te worden op broedende vogels. Als er verstoring te verwachten is door werkzaamheden, dient een ontheffing te worden aangevraagd. Een eventuele ontheffingsaanvraag met betrekking tot vogels zal beoordeeld worden volgens de uitgebreide toets. Er dient daarom te worden gezocht naar alternatieven waarbij geen verstoring optreedt. Dit alternatief is er, namelijk géén werkzaamheden verrichten die broedende vogels kunnen verstoren. Wanneer er buiten de periode 15 maart-15 juli gewerkt wordt, is de kans op broedende vogels het kleinst. Maar ook buiten deze periode dient het plangebied voorafgaande de werkzaamheden gecontroleerd te worden op broedende vogels, wanneer deze redelijkerwijs verwacht kunnen worden, en mag niet in de buurt van broedende vogels worden gewerkt.

Conclusie: Er is nader onderzoek noodzakelijk naar vogels met vaste verblijfplaatsen. Daarnaast geldt dat alle soorten broedende vogels niet mogen worden verstoord.

3.3.4 Amfibieën en vissen

Volgens de opgave van Natuurloket zijn de km-hokken waarbinnen het plangebied ligt niet tot matig onderzocht op amfibieën. De waarnemingen die in de tabel vermeldt staan, hebben tevens betrekking op het uiterwaardengebied. Daar komen o.a. Kamsalamander, Knoflookpad en Poelkikker voor. Dit zijn streng beschermde soorten volgens de Flora- en faunawet.

In het plangebied zelf is de kans aanwezig dat de Kamsalamander er voorkomt. Er is leefgebied voor deze soort aanwezig namelijk kleinschalige landschappen met bosranden, heggen, struwelen en waterlopen. Ook voor Poelkikker en Knoflookpad is potentieel leefgebied aanwezig in het plangebied. Het is dan ook aan te bevelen een aanvullend onderzoek te doen naar het voorkomen van deze beschermde amfibieën in het plangebied.

Enkele algemene soorten die voorkomen in het plangebied zijn Kleine watersalamander, Gewone pad en Bruine kikker. (Bron: www.ravon.nl). Voor deze soorten is geen ontheffing noodzakelijk.

Vissen zijn in de betreffende km-hokken volgens Natuurloket niet tot redelijk onderzocht. In km-hok 174-432 is één soort met beschermingsniveau 2 of 3 waargenomen. Op basis van de aanwezige biotopen in het plangebied kan worden geconcludeerd dat het gaat om de Kleine modderkruiper. Ook de Bittervoorn is mogelijk aanwezig in het plangebied. Voor beide soorten geldt dat de lokale populatie gehandhaafd kan blijven binnen de plangrenzen, vanwege de realisatie van veel extra leefgebied (de zandwinplas). Aangezien het plan ook voldoet aan de eerste twee punten van de uitgebreide toets, kan een ontheffing voor deze soorten redelijkerwijs verkregen worden. Wel is eerst nader onderzoek nodig naar de verspreiding van deze soorten in het plangebied.

Conclusie: Aanvullend onderzoek naar het voorkomen van de Kamsalamander, de Poelkikker, de Knoflookpad, de Bittervoorn en de Kleine modderkruiper is noodzakelijk

3.3.5 Reptielen

Volgens Natuurloket zijn reptielen niet onderzocht in de betreffende km-hokken. Omdat het plangebied niet direct aangemerkt kan worden als biotoop voor reptielen en in de verre omgeving geen populaties voorkomen, is het uitgesloten dat hier beschermde reptielensoorten voorkomen.

Conclusie: Het ruimtelijk plan wordt niet belemmerd door beschermde reptielen.

3.3.6 Ongewervelde dieren

Volgens Natuurloket zijn ongewervelden in het betreffende km-hok niet onderzocht. Beschermde ongewervelde diersoorten, zoals zeldzame dagvlinders en libellen, stellen hoge eisen aan hun leefomgeving. In het plangebied is geen geschikt leefgebied aanwezig voor beschermde ongewervelden. Volgens Natuurloket komen er ook geen beschermde dagvlinders voor in de omgeving van het plangebied. De kans dat er beschermde ongewervelde diersoorten in het plangebied voorkomen is daardoor verwaarloosbaar klein.

Conclusie: Het ruimtelijk plan wordt niet belemmerd door beschermde ongewervelde diersoorten.

3.3.7 Toetsing effecten op (streng) beschermde soorten

Uit het bovenstaande blijkt dat er de kans bestaat dat er beschermde diersoorten worden verstoord door de werkzaamheden die voortvloeien uit de uitvoering van de zandwinning en de woningbouw. Het gaat zowel om soorten van beschermingsniveau 2 als om soorten van beschermingsniveau 3. Er moet derhalve worden aangetoond dat het Structuurplan voldoet aan de voorwaarden dat:

1. er geen alternatieven zijn voor de (locatie van) de woningbouw en de zandwinning;
2. er voor de woningbouw en de zandwinning een dwingende reden bestaat van openbaar belang;
3. de ruimtelijke ingreep geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de in het geding zijnde soort(en).

Mits aan deze voorwaarden van de uitgebreide toets Flora- en Faunawet wordt voldaan is er een gerede kans dat de eventueel noodzakelijke ontheffing van de Flora- en Faunawet ook daadwerkelijk wordt verleend. In het onderstaande worden deze drie punten getoetst.

1. Alternatieven

De locatie voor de zandwinning sluit aan op de bestaande zandwinning van het gebied. Daar is bewust voor gekozen om er o.a. voor te zorgen, dat gebruik kan worden gemaakt van een bestaande klasseerinstallatie. Deze behoeft nu niet opnieuw te worden opgebouwd. Zo komen er extra middelen vrij om na de winning het gebied op een goede wijze in te richten als natuurgebied. Het betreft hier een locatie waarover al vele jaren overeenstemming bestaat tussen gemeente en provincie. Door de gemeente is met de zandwinner een overeenkomst gesloten, die voorziet in zandwinning op deze locatie.

Wat het wonen betreft geldt, dat er de afgelopen jaren in Deest onvoldoende is gebouwd. Met de zandwinning als gegeven en uitgangspunt is in de (concept)dorpsontwikkelingsvisie het gebied grenzend aan de zandwinning als de beste locatie aangegeven voor een nieuwe uitbreidingswijk van Deest. Om stedenbouwkundige en landschappelijke redenen zijn in de visie andere mogelijke uitbreidingslocaties afgevalen.

De kern Deest kent op dit moment een aantal knelpunten in de verkeersstructuur. Het belangrijkste knelpunt is de overlast die ontstaat als gevolg van vrachtverkeer naar de bedrijven aan de noordoostzijde van de kern. Dit vrachtverkeer rijdt nu door de kern. Met de zandwinning als gegeven en uitgangspunt biedt gestelde projectie van de nieuwe weg een optimale oplossing van de huidige problematiek. Andere reële en verantwoorde varianten zijn niet voorhanden, zoals ook is toegelicht in de dorpsontwikkelingsvisie (BRO in opdracht van gemeente Druten, 2007).

2. Maatschappelijk belang

Het leefgebied van de eventueel aanwezige vogels met vaste verblijfplaatsen zal met name door de zandwinning worden aangetast. Het rijk acht de winning van zand van nationaal belang in het kader van voldoende grondstofvoorziening. Het rijk stimuleert dan ook de winning van delfstoffen op een maatschappelijk aanvaardbare wijze. De provincie moedigt marktpartijen aan samen met gemeenten met plannen voor zandwinning te komen, die passen in het provinciaal landschaps- en ruimtelijk beleid. De locatie van de zandwinning sluit aan op de bestaande zandwinning in het gebied en past binnen het provinciaal en rijksbeleid.

De geplande woningbouw is van groot belang om de gewenste woningdifferentiatie te kunnen realiseren en de leefbaarheid van de kern veilig te stellen c.q. te vergroten.

3. Gunstige staat van instandhouding

De beschermde soorten van beschermingsniveau 2 en 3 die eventueel in het geding zijn kunnen als gevolg van het plan een significant deel van hun leef- en foerageergebied verliezen. De lokale populatie zal daardoor in sommige gevallen alleen in stand gehouden kunnen worden door in of nabij het plangebied compenserende maatregelen te treffen. Voor soorten die gebonden zijn aan water en oevers zal een nieuw, groter leefgebied worden gerealiseerd dan in de huidige situatie. De zandwinplas en de oevers zullen namelijk natuurvriendelijk worden ingericht.

Voor soorten die afhankelijk zijn van het agrarisch gebied zijn in de omgeving van het plangebied voldoende mogelijkheden voor compensatie. Het gebied direct ten oosten van het plangebied bijvoorbeeld heeft vergelijkbare biotopen als het plangebied. De compensatie zou kunnen bestaan uit het investeren in kleinschalige landschappelijke elementen en het plaatsen van bijvoorbeeld nestkasten in het aangrenzende landelijke gebied.

Al met al kan worden geconcludeerd dat de instandhouding van de lokale populaties kan worden gegarandeerd door compensatie die deels binnen de plangrenzen en deels daarbuiten kan worden gerealiseerd.

Op basis van het bovenstaande blijkt dat het plan voldoet aan de uitgebreide toets in het kader van de Flora- en Faunawet. Een ontheffing van de Flora- en Faunawet voor verstoring of vernietiging van het leefgebied van soorten van beschermingsniveau 2 of 3 kan derhalve redelijkerwijs verkregen worden.

4. CONCLUSIE

Wegens de Boswet moeten bomen uit bestaande houtwallen en lanen in het gebied die worden gekapt, gecompenseerd worden. Overleg met de provincie Gelderland over het provinciaal beleid ten aanzien van de Boswet is aan te bevelen. Zie hiervoor ook de bijlage "Natuurwetgeving". Vast staat dat compensatie binnen het plangebied plaats kan vinden.

Vanwege de ligging van het plangebied in de directe nabijheid van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden Waal wordt in een afzonderlijk rapport een Voortoets uitgevoerd in het kader van de Natuurbeschermingswet.

De Flora- en faunawet levert mogelijk belemmeringen op voor het ruimtelijk plan. Een aantal beschermde soorten wordt mogelijk negatief beïnvloed door de uitvoering van de zandwinning en de woningbouw. In het plan zijn voldoende mogelijkheden voor compensatie soorten die gebonden zijn aan stedelijk groen, open water en natuurvriendelijke oevers. Voor andere soorten kan compensatie worden gerealiseerd in het omliggende agrarische gebied. In paragraaf 3.3.7 is aangetoond dat het plan voldoet aan de uitgebreide toets in het kader van de Flora- en Faunawet. Er kan daarom redelijkerwijs verwacht worden dat een eventueel noodzakelijke ontheffing voor beschermde soorten verkregen kan worden.

Om de effecten van het Structuurplan en de daaruit voortvloeiende werkzaamheden beter in beeld te krijgen, zijn in verband met de concretisering van het plan de volgende aanvullende onderzoeken noodzakelijk:

- Zoogdieren: Het voorkomen van vleermuizen in het plangebied. Met name langs de rand van bebouwing, langs bosranden, houtwallen en de laanbomen langs de Vrieseweg: onderzoek uitvoeren tussen april en september;
- Vogels: Het voorkomen van vogels met vaste verblijfplaatsen: onderzoek uitvoeren van maart tot en met juni;
- Amfibieën: Het voorkomen van de Kamsalamander, Knoflookpad en Poelkikker in het plangebied, met name rondom sloten en greppels: onderzoek uitvoeren tussen maart en juni;
- Vissen: Het voorkomen van de Bittervoorn en de Kleine modderkruiper in het plangebied, met name in sloten en greppels: onderzoek uitvoeren tussen maart en november.

Afhankelijk van de resultaten van bovenstaande aanvullende onderzoeken, dient ontheffing te worden aangevraagd ex artikel 75 van de Flora- en faunawet voor de genoemde beschermde soorten en dient een compensatieplan voor deze soorten opgesteld te worden.

Daarnaast gelden met betrekking tot het uitvoeren van werkzaamheden in het plangebied de volgende algemene voorwaarden vanuit de Flora- en Faunawet:

- Er mogen geen uit het structuurplan voortvloeiende werkzaamheden worden verricht die broedende vogels kunnen verstoren. Daarvoor zal het plangebied vóór aanvang van de werkzaamheden gecontroleerd moeten worden op broedende vogels. De kans op broedende vogels is het kleinst in de periode maart – juli.
- Voor alle soorten planten en dieren dient de Zorgplicht in acht genomen te worden, of ze beschermd zijn of niet (artikel 2 Flora- en faunawet). Dit houdt in dat schade aan flora en fauna zoveel mogelijk voorkomen dient te worden. Handelingen die niet direct verband houden met het oorspronkelijke (ruimtelijk) plan en die nadelig zijn voor flora en fauna moeten achterwege blijven.

In verband met het bovenstaande is het aan te bevelen te zijner tijd een ecologisch werkplan op te stellen.

Conclusie:

Wat wetgeving en beleid rond natuurbescherming betreft kan het Structuurplan in de huidige vorm doorgang vinden. Voorwaarde is dat de noodzakelijke onderzoeken, compensatie en ontheffing vanuit Boswet en Flora- en Faunawet worden uitgewerkt in een concreter planstadium zoals een bestemmingsplan.

Bijlagen

Boeken en Rapportages:

Broekhuizen, S. Hoekstra, B., Van Laar, V. en Smeenk, C. (1992); Atlas van de Nederlandse zoogdieren

Kapteyn (1995), Vleermuizen in het landschap,

Meijden, R. van der (2005); Heukels' Flora van Nederland; Wolters-Noordhof

Moll, G. van (2002); "Verspreiding van de Das in Nederland 1995-2000" i.o.v. Ministerie van LNV

SOVON (2002); Atlas van de Nederlandse Broedvogels

Websites:

www.gelderland.nl

www.minlnv.nl

www.natuurloket.nl

www.ravon.nl

www.sovon.nl

www.vogelbescherming.nl

Natuurwetgeving

De bescherming van de natuur is in Europees verband vastgelegd in de Vogelrichtlijn (VR) en de Habitatrichtlijn (HR). Beide richtlijnen dragen zorg voor zowel gebiedsbescherming als soortenbescherming. Nederland heeft de richtlijnen geïmplementeerd in respectievelijk de Natuurbeschermingswet (gebiedsbescherming) en de Flora- en faunawet (soortenbescherming). De gebiedsbescherming heeft betrekking op de Vogelrichtlijngebieden die Nederland heeft vastgesteld, de Habitatrichtlijngebieden die Nederland bij de Europese commissie heeft aangemeld en de beschermde natuurmonumenten. Ruimtelijke ingrepen die in deze gebieden plaatsvinden dan wel in de nabijheid van beschermde natuurgebieden, moeten worden getoetst op hun effecten op deze gebieden.

De soortenbescherming heeft betrekking op alle in Nederland in het wild voorkomende zoogdieren, (trek)vogels, reptielen en amfibieën, op een aantal vissen, libellen en vlinders, op enkele bijzondere en min of meer zeldzame ongewervelde diersoorten (uit de groepen kevers, mieren, schelp- en schaaldieren) en op een honderdtal vaatplanten. Welke soorten planten en dieren wettelijke bescherming genieten,

is vastgelegd in een aantal bij de Flora- en faunawet behorende besluiten en regelingen.

Artikel 2 van de Flora- en faunawet schrijft voor dat iedereen de algemene zorgplicht voor de in het wild levende planten en dieren in acht dient te nemen. Dit houdt in dat schade aan flora en fauna zoveel mogelijk voorkomen moet worden. Handelingen die niet direct verband houden met het oorspronkelijke (ruimtelijk) plan en die nadelig zijn voor flora en fauna moeten achterwege blijven.

Beschermingsniveaus

Sinds 22 februari 2005 is een nieuwe AmvB in werking getreden die voorziet in een wijziging van het 'Besluit beschermde dier- en plantensoorten'. Deze AmvB, betekent dat het ontheffingregime is aangepast.

Met de inwerkingtreding van dit besluit zal sprake zijn van een drietal categorieën beschermingsniveaus:

- **niveau 1:** een algemene vrijstelling van in Nederland algemeen voorkomende soorten. Voor deze soorten is bij projecten in de categorie ruimtelijke inrichting en ontwikkeling geen ontheffing van de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet meer nodig;
- **niveau 2:** een algemene vrijstelling met gedragscode⁴ voor een aantal beschermde soorten genoemd in tabel 2 van het 'Besluit beschermde dier- en plantensoorten', zoals Eekhoorn, Steenmarter en alle in het wild voorkomende vogelsoorten. In een op te stellen gedragscode moet worden aangegeven hoe bij nieuwe plannen en projecten omgegaan dient te worden met beschermde soorten. Onder deze voorwaarden, vooraf goedgekeurd door de minister van LNV, kan gebruik worden gemaakt van deze vrijstelling;
- **niveau 3:** streng beschermde soorten. Dit zijn de soorten genoemd in bijlage 1 van het 'Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten' en alle soorten die zijn opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Voor deze soorten kan geen algemene vrijstelling worden gegeven en is voor ruimtelijke ontwikkelingen en inrichting een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan de hand van drie criteria: 1) er is sprake van dwingende redenen van openbaar belang, 2) er zijn geen alternatieven voorhanden en 3) de ruimtelijke ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor een ontheffingsaanvraag moet aan alle drie de criteria worden voldaan.

Met betrekking tot beschermingsniveau 2 geldt het volgende: Op dit moment bestaat er nog geen, door het ministerie van LNV goedgekeurde, gedragscode voor een werkwijze bij 'ruimtelijke ontwikkelingen'. Hierdoor kan nog geen gebruik worden gemaakt van de mogelijke vrijstelling voor dier- en plantensoorten welke

⁴ De gedragscode moet door de sector of ondernemer zelf opgesteld worden.

vallen onder beschermingsniveau 2. Dit houdt in dat op dit moment (tot op het moment dat de hiervoor genoemde gedragscode door de sector is opgesteld en goedgekeurd door het ministerie van LNV) nog altijd ontheffing moet worden aangevraagd voor:

- planten en dieren welke zijn opgenomen in tabel 2. Hiervoor moet de zogenaamde 'lichte toets' worden gehanteerd. Dit houdt in dat de ruimtelijke ingreep geen afbreuk mag doen aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- alle in Nederland voorkomende broedvogels. Hiervoor moet de zogenoemde 'uitgebreide toets' worden gehanteerd, zoals hierboven beschreven bij beschermingsniveau 3.

Rode lijsten

In het kader van een mogelijke ontheffingsaanvraag dient bij de vaststelling van de "gunstige staat van instandhouding" van een soort gelet te worden op de landelijke en regionale verspreidingsgegevens van een betreffende soort. Het op 5 november 2004 gepubliceerde 'Besluit Rode lijsten flora en fauna' is hiervoor een geschikt instrument. Rode lijsten hebben echter geen juridische status. Ze geven een overzicht van soorten die uit een bepaald gebied zijn verdwenen en soorten die in bepaald gebied sterk achteruit gegaan zijn of zeldzaam zijn. De Conventie van Bern vereist dat landen Rode lijsten uitbrengen. Op de Rode lijsten staan alleen soorten die zich in Nederland voortplanten, dus geen trekvisen (zoals Zalm en Paling) en overwinterende vogels. Er worden steeds acht categorieën onderscheiden:

1. uitgestorven op wereldschaal;
2. in het wild uitgestorven op wereldniveau;
3. verdwenen uit Nederland;
4. in het wild verdwenen uit Nederland;
5. ernstig bedreigd;
6. bedreigd;
7. kwetsbaar;
8. gevoelig.

De mate van zeldzaamheid van een beschermde soort zal dus bepalen of een ruimtelijke ontwikkeling de "gunstige staat" van een soort zal beïnvloeden. Indien dit het geval is, dan dienen compenserende en mitigerende maatregelen genomen te worden voordat de ruimtelijke ontwikkelingen in gang worden gezet. Bij het toetsen van de effecten van ruimtelijke ontwikkelingen op beschermde soorten uit de beschermingsniveaus 2 en 3, zal derhalve mede de status op de Rode lijst van die soort meegenomen worden.

Boswet

De Boswet stelt dat opgaande bossen buiten de bebouwde kom gecompenseerd dienen te worden, indien deze moeten wijken voor ruimtelijke ontwikkelingen. De Boswet stelt daarbij een aantal randvoorwaarden. Opgaande beplanting dient gecompenseerd te worden wanneer deze bestaat uit:

- wegbepantingen en eenrijige beplantingen op of langs landbouwgronden, beide niet bestaan uit populieren of wilgen. Knotwilgen of andere boomsoorten dienen wel gecompenseerd te worden;
- rij beplanting, gerekend over totaal aantal rijen, die meer dan 20 bomen omvatten;
- houtopstanden, welke een zelfstandige eenheid vormen met een oppervlakte van meer dan 10 are (= 1000 m²). Houtopstanden bestaande uit Italiaanse populier, Linde, Paardekastanje of Treurwilg hoeven niet gecompenseerd te worden.

Richtlijn compensatie natuur en bos Gelderland

Bij aantasting van natuurwaarden in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), in gebieden waar de Boswet van toepassing is en in gebieden buiten EHS die de bestemming natuur hebben geldt de provinciale richtlijn "Compensatie natuur en bos". Volgens deze richtlijn dient aantasting van natuurwaarden zoveel mogelijk voorkomen te worden door middel van mitigerende (d.i. verzachtende) maatregelen. Als aantasting niet voorkomen kan worden, dan dienen de aangetaste waarden te worden gecompenseerd. Bij EHS- en Boswetgebieden geldt een oppervlaktetoeslag bij de compensatie die afhankelijk is van de vervangbaarheid van de natuurwaarde. De volgende categorieën worden onderscheiden;

1. Gemakkelijk vervangbaar, ontwikkelingstijd tot 25 jaar: 20% oppervlaktetoeslag;
2. Matig vervangbaar, ontwikkelingstijd 25 tot 100 jaar: 30% oppervlaktetoeslag;
3. Moeilijk of niet vervangbaar, ontwikkelingstijd langer dan 100 jaar of geen geschikte locatie buiten de EHS aanwezig: 40% oppervlaktetoeslag.

De te nemen compenserende maatregelen dienen altijd te worden afgestemd met gemeente en/of provincie. Compensatie dient aangrenzend aan natuur- of bosgebieden van tenminste 5 hectare groot, binnen de gemeentegrenzen of in aangrenzende gemeenten. Planologische compensatie, dat wil zeggen bijv. een bosrijk gebied dat is bestemd als camping bestemmen als bosgebied, wordt niet opgevat als compensatie. Financiële compensatie, bijvoorbeeld het instellen van een Groenfonds, is alleen in uitzonderlijke situaties mogelijk in overleg met de provincie.